

Skatterna kan bli bättre

Publicerad 2014-07-08 00:05

Förutsättningarna finns för reformer som är både tillväxtfrämjande och inkomstutjämnande.

Skatternas utformning är en alltid aktuell fråga. De ska finansiera de offentliga utgifterna och enligt de flestas uppfattning också bidra till en jämnare inkomstfördelning. Samtidigt driver skatter en kil mellan privatekonomisk och samhällsekonomisk avkastning på olika aktiviteter. Det försvagar drivkrafterna för arbete och sparande med negativa effekter på inkomster och välfärd i samhället.

Lars Calmfors är professor i internationell ekonomi vid Stockholms universitet och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

Den pågående skattedebatten utgår från två helt olika perspektiv. Å ena sidan argumenterar aktörer som Svenskt näringsliv för lägre statsskatt på arbetsinkomster och lägre kapitalinkomster i syfte att främja tillväxten. Å andra sidan betonar Socialdemokraterna och övriga partier till vänster behovet av inkomstutjämnning. Det manifesteras bland annat i förslagen om att höja marginalskatten för höginkomsttagare genom att trappa av jobbskatteavdraget.

Båda perspektiven är relevanta. Det finns skäl att känna oro för att vi inte ska komma tillbaka till den goda tillväxt vi hade före finanskrisens utbrott 2007–2008. Forskningen visar också att lägre marginalskatter på arbetsinkomster för höginkomsttagare och lägre kapitalinkomstskatter kan ge avsevärda samhällsekonomiska effektivitetsvinster.

Men samtidigt har skillnaderna i disponibla inkomster, alltså inkomster efter skatt och bidrag, ökat under de senaste decennierna. Sverige har fortfarande en internationellt sett jämn inkomstfördelning men förändringen är betydande. En orsak är att kapitalvinsternas andel av de totala inkomsterna ökat och att dessa vinster är ojämnt fördelade. Ett annat skäl är att skatte- och bidragssystemet i dag omfördelar inkomster i mindre grad än tidigare.

En central fråga är om det går att göra skatteförändringar som samtidigt främjar tillväxt och motverkar växande inkomstskillnader. Enligt min mening är detta både möjligt och önskvärt. En sådan skattereform kunde till exempel ha följande inslag:

- **Sänkning av statsskatten på arbetsinkomster** (innefattande borttagande av den så kallade värnskatten på de allra högsta inkomsterna) och/eller av de sociala avgifterna på inkomster över förmånstaken i socialförsäkringarna. Det skulle öka avkastningen på arbete, utbildning och kompetensutveckling.
- **Lägre kapitalinkomstskatt** för räntor, aktieutdelningar och kapitalvinster på aktier (i dag 30 procent) och därmed också lägre ränteavdrag. Det skulle stimulera det inhemska sparatet, vilket vore särskilt gynnsamt för småföretag som har dålig tillgång till den internationella kapitalmarknaden. Generellt skulle svenskt ägande av våra företag främjas. Hushållens benägenhet att ta lån skulle också minska. Fördelningsmässigt gynnar sänkt kapitalinkomstskatt dem med lägst inkomster (där det finns många pensionärer med sparade medel) och dem med högst inkomster. Övriga påverkas bara marginellt, eftersom deras ränteavdrag är nästan lika stora som kapitalinkomsterna.
- **Enhetlig kapitalinkomstbeskattning** så att inkomster från investeringssparkonton, kapitalförsäkringar och pensionssparande inte som i dag beskattas lägre än andra kapitalinkomster. Beskattningen av kapitalvinster på aktier kan skärpas genom att den får ske löpande (på den årliga förändringen av aktiernas marknadsvärde) och inte först när vinsterna realiserar. Eftersom sparatet i såväl pensionsförsäkringar som aktier är mycket ojämnt fördelat, skulle dessa förändringar verka utjämnande.
- **Återinförd fastighetsskatt** värd namnet. Detta är nödvändigt för att inte skatterna ska styra sparatet mot investeringar i eget boende på bekostnad av annat sparande med högre samhällsekonomisk avkastning. En fastighetsskatt belastar vidare de högsta inkomsttagarna – med dyra bostäder – mest och tenderar därför att reducera inkomstspridningen. Fastighetsskatten skulle kunna sättas på en sådan nivå att stämpelskatten och reavinstskatten vid bostadsförsäljning kan avskaffas, vilket skulle öka rörligheten på bostadsmarknaden.
- **Återinförd arvs- och gåvoskatt.** Även det skulle vara inkomstutjämnande. Sparandet skulle visserligen påverkas negativt men effekten är sannolikt betydligt mindre än av en förmögenhetsskatt, eftersom sparande för arvingars räkning rimligen är ett mindre starkt motiv än sparande för egen räkning.
- **Skärpning av 3:12-reglerna** som styr hur ägare till fåmansbolag får fördela sina inkomster mellan lågt beskattade kapitalinkomster och högt beskattade arbetsinkomster. Dessa regler tycks ha blivit så generösa att inkomster kan undandras från skatt på icke avsett sätt.

Det finns uppenbarligen stora möjligheter att förändra skattesystemet på ett sätt som är *både tillväxtfrämjande och inkomstutjämnande*. Det borde därför – trots de motsättningar som kommer att betonas i valrörelsen – egentligen finnas goda utsikter för en framtida uppgörelse över blockgränsen om en bred skattereform. Den förhoppning man kan ha är att partierna inför valet inte gräver ner sig så djupt i sina skyttegravar att de inte kan komma upp igen. En politiskt

blocköverskridande uppgörelse som tillgodoser både tillväxt- och fördelningsmål på ett bättre sätt än i dag skulle vara av mycket stort värde.



Lars Calmfors

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.